

Oslo Med forbehold om endringer

SPERRET til

13.3.90 kl. 1000

Statsminister

Jan P. Syse

Høyres sentralstyre 13.3.90

Denne mindretallsregjering må holde tømmene og ta nødvendige, faste beslutninger som hver for seg kan fremstå som upopulære, - men hvor summen blir forsvarlig, og resultatet riktig. Slik at Høyre og regjeringen får ny fremgang.

Det ropes krise fra alle kanter, men ikke samtidig. Det er en krise ukentlig, fordi hverken media eller opposisjonspolitikere synes å kunne håndtere mer enn en krise ad gangen. Avisene har dog ikke mer enn en førsteside Denne formen gir også opposisjonspolitikernes mulighet til å bruke de samme pengene mange ganger. Mens regjeringen må si tilsvarende mange ganger nei. Og påpeke det ubehagelige faktum at idretten og eldreomsorg skal ha penger fra den samme kassen - som allerede er tom. Mer til den ene betyr mindre til den andre. Selv om mange synes å satse mer på at Ole Brumm er mer enn en eventyrskikkelse og faktisk synes å bli ledende økonomisk stjerne for mange når Hermod Skånland fortsetter å være ansvarlig.

I denne situasjonen gjelder det for Høyre at vi holder hodet kaldt. Vi styrer - og tiden vil vise at vi styrer godt. Resultatene er i ferd med å melde seg - og vil komme sterkere og sterkere etterhvert som ny aktivitet utløses. Prisstigningen er klart lavere enn hos våre handelspartnere - advarslene om prishopp ved årsskiftet er gjort til skamme. Renten har beveget seg nedover de siste måneder, og er nå på linje med våre handelspartnere, for første gang siden 1980.

Ledigheten synes ikke lenger å øke, etter to og et halvt års jevn, til dels dramatisk stigning under Aps siste tid. Den er fremdeles altfor høy, - men det vil bedre seg etterhvert. Skattelettelsene denne regjeringen fikk igjennom i Stortinget er større enn noen regjering tidligere har fått til - den rene Høyre-regjeringen i 1981-83 inkludert. Disse lettelsene øker den disponible inntekten med fra 1 - 3 pst for lønnstagere, og vil redusere lønnstilleggene tilsvarende.

For noen måneder siden var kravet at regjeringen skulle inn som part i oppgjøret - som direkte 3. part. Vi vil gjerne ha et godt samarbeid med partene i arbeidslivet - og det har vi - men vi ble også raskt enige om hva arbeidsdelingene i årets oppgjør var: Ledigheten er vårt felles ansvar. Selve oppgjøret er partenes ansvar. Og slik er det blitt.

Den siste tiden har norsk utenrikspolitisk debatt blitt livligere. Dette gjelder ikke bare de debatter noen av oss nylig har ført i Reykjavik. Jeg tenker snarere på den debatt som også i vårt eget land er kommet i gang i kjølvannet av forandringene i Europa.

Og når omgivelsene til de grader kommer i bevegelse da må det også reflekteres i vår egen debatt om utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål. Det er ikke lenger nok å si at norsk politikk ligger fast. Visse grunnleggende norske interesser ligger fast. Men vårt arbeid for å ivareta og sikre disse interessene krever nytenkning.

Samtidig er det viktig at vi unngår forenklinger som kan virke mer forkludrende enn oppklarende.

La meg ta et par eksempler:

Det første gjelder spørsmålet om forsyningsstøtte for den amerikanske Atlanterhavsflåten. Skal man dømme etter enkelte pressekommentarer driver man på norsk side opprustning mens verden forøvrig driver nedrustning. Det sier seg selv at dette er en misvisende fremstilling. Vi ønsker og har til hensikt å delta i den nedrustningsprosess som nå finner sted.

Men parallelt med nedrustningsarbeidet må vi sørge for å ivareta våre sikkerhetsinteresser på en tilfredsstillende måte. Vi står i dag fremfor betydelig nedbygging av det amerikanske og det sovjetiske styrkenivået i Europa. Skulle skyene igjen trekke over i Europa vil vi i fremtiden enda mer enn før være avhengig av rask overføring av amerikanske styrker. De forhåndslagrene som da ligger i Sentral-Europa og - i langt mer beskjeden grad - hos oss, vil i en slik situasjon få avgjørende betydning.

Det er i dette perspektiv vi må se spørsmålet om å bedre forsyningsstøtten til Atlanterhavsflåten. Tilførselsveiene over Atlanteren vil ikke bli mindre viktig når amerikanske styrker trekkes tilbake. Snarere tvert om. Et nytt sikkerhetspolitisk landskap setter krav til justeringer som kan hjelpe oss til å få mest mulig sikkerhet på et lavest mulig styrkenivå.

Tiltak av denne typen kan etablere et tryggere grunnlag for videre nedrustning.

For noen uker siden ble det hevdet at Regjeringen ønsket å forsere denne saken. Nå skriver enkelte at Regjeringen har lagt den på is. Begge deler er galt. Vi har hele tiden gjort det klart at spørsmålet om forsyningsstøtte må ses i en bred sikkerhetspolitisk sammenheng. Vi må nøye drøfte hvordan de tiltak det her dreier seg om føyer seg inn i det bredere sikkerhets- og nedrustningsbildet.

Men resultatene må komme som en følge av konkrete nedrustnings-resultater og av en gjennomdrøfting av vår sikkerhetspolitiske situasjon. Spørsmål som angår et lands sikkerhet er lite egnet for spontan-beslutninger basert på antakelser eller forventninger. Det gjelder ikke minst for et land med Norges størrelse og beliggenhet.

Det tredje feltet jeg vil nevne er vårt forhold til EF. Også her vil jeg advare mot forenklete resonnementer. Vi er nå i ferd med å innlede forhandlinger om en EØS-avtale. Disse forhandlingene er av stor viktighet for vårt land - og ikke minst for vårt næringsliv, vår sysselsetting, vårt velferdssamfunn.

Men en slik avtale vil selvfølgelig ikke gi noe endelig og fullgodt svar på hvordan Norge skal ordne sitt forhold til EF i 1990-årene. Allerede i dag har EF flere nye samarbeidsprosjekter på tegnebrettet som ikke vil bli dekket av en EØS-avtale. Her tenker jeg bl.a. på arbeidet med å styrke det økonomiske og monetære samarbeidet. Vi er fra norsk side sterkt interessert i å nærme oss dette samarbeidet.

EF-samarbeidet preges også av en stadig tettere samordning på det utenrikspolitiske plan. Heller ikke dette kan dekkes innenfor EØS-rammen. Norge er - utenriks- og sikkerhetspolitisk - ikke et EFTA-land, men en vestlig alliert.

Vest-Europa kommer - økonomisk, politisk og sikkerhetspolitisk - til å være i bevegelse gjennom hele dette tiåret. Desto viktigere er det at vår egen tenkning ikke er statisk, men i stadig bevegelse.

La meg til slutt komme inn på de viktige hendelsene i Litauen de siste dagene. Den utviklingen vi nå opplever er gledelig. Ikke minst er det gledelig at reaksjonen fra sovjetiske myndigheter har vært preget av moderasjon og tilbakeholdenhet.

Tempoet i utviklingen i Litauen er et resultat av Gorbatsjovs reformpolitikk. Det er en politikk som fortjener vår støtte og vår tilslutning. Men utviklingen de siste dagene viser også hvilke spenninger som ligger i en slik reformprosess. Nå er det viktig at de som har utløst prosessen også er villig til å akseptere resultatet. Utviklingen i Litauen kan bli en prøvesten for reformprosessens fremtid og troverdighet. Jeg håper at det samme politiske mot og den samme vilje til å løse problemer gjennom dialog som har preget reformprosessen til nå også blir retningsgivende for det arbeid som nå ligger foran sovjetmyndighetene og den nye ledelsen i Litauen.

Vi står overfor en tid med stor uoversiktelighet i europeisk politikk. I en slik periode er det viktig å holde holdet kalt og hjertet varmt. I en ustabil periode er det desto viktigere at vi følger en stabil kurs. I en periode med uforutsigbarhet må vi velge en forutsigbar politikk. Men forutsigbarhet må ikke forveksles med tilbakeholdenhet. Vi må ikke la noen anledning gå fra oss til å delta i et samarbeidende Europa - som endelig kan erstatte etterkrigstidens delte kontinent. Samtidig må vi basere oss på virkelighetens verden. La oss ikke si opp forsikringspremien fordi risikoen for innbrudd synes mindre. Ingen av oss ville i vårt eget privatliv redusere våre forsikringer uten en nøye vurdering av risiko og håndfaste tegn på at slike reduksjoner var forsvarlige. La oss gå frem med samme fornuft når det gjelder vårt land og dets sikkerhet. En slik politikk er det Høyre som er best skikket til å føre.